

A NOSA TERRA

Año XXXVI — Núm. 490

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No 376.979

FRANQUEO PAGADO
Concesión 2032
TARIFA REDUCIDA
Concesión 2727

Bós Aires, 16 de Xul'co de 1954

BRILANTE REAFIRMACION DE FE GALEGUISTA

CON EXTRAORDINARIA EMOCION A COLEITIVIDADE CELEBROU O CABO DE ANO DO PLEBISCITO

APOTEOSICO RESCIBIMENTO DO LIDER GALEGUISTA SUAREZ PICALLO

Orgaizado pol-a Comisión Intersocietaria tivo lugar o 28 de xuño un extraordinario aito para celebrar o aniversario do Plebiscito do Estatuto de Galiza, que acadou proclamações maníficas e que d'outo do espírito eixemprar que anima á nosa coleitividade, da súa identificación coas arelas da Patria e da súa rexedume na defensa dos ideais nacionais.

aconseguir unha significación moi especial para os galegos de Bós Aires, pois volverían a escoitar a voz senlleira dun destacado persoeroiro que perante moitos anos desenrolou unha rexa labouira no seo da coleitividade para ocupar despois en Galiza un lugar de primeira fila nos traballos que habian de rematar co Plebiscito do Estatuto.

Despois d'unha longa ausencia, o irmán Ramón Suárez Picallo voltou a Bós Aires dende Chile a falarlle

aos seus amigos e compañeiros de loita, precisamente en col do Estatuto, un dos seus aneiros máis fermosos e queridos e a meirande esperanza que viveu Galiza nos tempos contemporáneos, n'unha xornada memorabel que acadou a máis fonda xurdias espresións dos sentimentos da nosa coleitividade e da súa identificación coa Terra Nai.

A Comisión Intersocietaria, que ano tras ano ven cumprindo a honrosa e patriótica tarefa de celebrar

tivemos á nosa veira a voz amiga de vascos e cataláns que coa colaboración de entidades artísticas e coa presenza de destacados persoeros, trouxeron a espresión de solidariedade e identificación coas nosas angueiras. Na voz do doctor Pero de Basaldúa, os vascos puxeron de manifesto a íntima comunidade de intereses que nos xungen na loita pol-a liberdade nacional e a súa adhesión afervoada na data trascendente que celebramos, que debeu significar o comezo d'unha xeira de promisorias realizacións para acadar a roita da nosa recuperación nacional.

En representación da coleitividade catalana escoltoouse ao señor Xosé Rovira Armengol quen fixo unha lembranza dos ínteres de emoción e esperanza vividos na loita para acadar as precarias liberdades que os estatutos conferían ás nacionalidades asoballadas da Península e sinala as ensinanzas recollidas para o futuro, que estas nacións ágardan con ansia para desenrolar as súas persoalidades diferenciadas. En derradeiro espresou os seus aneiros porque esta identificación de vascos, cataláns e galegos calle n'unha orgaización rexa e forte que multiplique os esforços de cada un dos grupos nacionais en procura da liberdade arelada.

EXTRAORDINARIO RESCIBIMENTO AO IRMAN SUAREZ PICALLO

A presenza do irmán Suárez Picallo no escenario foi aclamada con un afervoado e longo aprauso por todos os presentes, que postos de pé saudaron coas máis garimosas i-entusiastas espresións ao persoeroiro que voltaba despois de tantos anos de ausencia. Berros de Viva Galiza Ceibe resoaban mesturados con rexos aprausos que perante longos minutos afogaron as verbas con que o persoeroiro agradecía tan garimosa demostración, premio a unha conduta de toda a vida d'este vello loitador galeguista. Unha fonda emoción prendeu por igual en todos os presentes i-en modo especial no corazón de Suárez Picallo, que coa voz velada pol-a emoción comezou a falar agradecendo tan honroso rescibimento. O discurso de Suárez Picallo, de corte fermoso e contido profundo, foi escoitado coa meirande atención pol-o público que en repetidas ocasións interrompiu a súa verba para subrayar con sostidos aprausos os conceptos espuestos. Dada a importancia que o mesmo revestiu, damos a continuación o texto de dito discurso:

DISCURSO DE SUAREZ PICALLO

Miñas donas. Meus señores. Meus vellos e ben queridos irmáns e amigos. Os que me coñecedes e sabedes da miña condición de afectivo i-emocional, darédesvos conta de canto siñifica para min e canta gratitude debo a este manífico rescibimento. E quérovos dicir que en este reencontro me, con vosco e conmigo mesmo, en

O deputado galego e membro do Consello de Galiza, Ramón Suárez Picallo.

as datas patrias, merecese unha felicitación moi especial pol-o fermoso aito orgaizado esta vegada en conmemoración do Plebiscito, que espertou as máis vivas simpatías en todos os medios da coleitividade e que agardamos ver repetido en outras celebracións, en ben da causa de Galiza e do noso rexurdir.

OS DISCURSOS

Con emoción non igualada o público escoitou de pé o himno galego con que a Coral "Terra A Nosa" comezou o aito. Aos primeiros acordes do himno todos os asistentes movidos pol-o chamado da Terra erguéronse a unha e de pé, con recollemento conmovedor, escoitaron a canción patria, que ao remate foi coroada por grandes aprausos e vitorios.

O irmán Manuel Puente en representación da Comisión Intersocietaria, falou en primeiro termo, destacando a fonda significación que ten para os galegos esta data, como a máis pura e rexa manifestación dos aneiros de liberación de Galiza e agradece a colaboración prestada pol-os distintos orgaismos que contribuíron a orgaización do aito, así como as numerosas adhesións rescibidas de distintas entidades.

ADHESION DE VASCOS E CATALANS

Como en outras ocasións semellantes, nesta festa patria os galegos

traballos até ocupar cárgos de responsabilidade e significación, non perdeu por e'lo a súa modestia nin o seu probado amor a Galiza, nin se deixou engañar por chamados de sirena que ocós lle reportaran máis proveito que o que lle dou o seu puro ideal. Pero esto é precisamente a súa maior gloria, o que lle rende as verdadeiras amizades e o que constitúe o seu máis apreciado encanto. Ilústema que teña que voltar de novo para Chile, onde o reclaman as súas actividades periódicas!

Nós vémol-o como a un ben querido irmán que volta aos nosos brazos despois de haber sufrido o mesmo martirio pol-o mundo adiante, que sofreu aquel outro irmán, que pudéramos considerar como irmán maior e que en vida chamouse Castelao.

A NOSA TERRA compáñese en enviar ao irmán Picallo un saúdo cordial e desexarlle unha grata estadia nesta cidade, que tantas lembranzas lle deben tragar dos seus anos mozos.

O Estatuto Galego

Muito se falou i escribiu sobor do Estatuto Galego antes e despois do Plebiscito. Milleiros de discursos e carrexadas de papel espallaron os comentos feitos en col do noso código fundamental, o instrumento que necesitábase para gobernarnos por nós mesmos. Todos os temas fícaron esgotados. Pouco ou nada novo, pois, podemos dicir oxe, ao lembrar o 18º aniversario do glorioso plebiscito. Non ostante, vamos a destacar dous puntos que poderán servir de insinanza para o porvir.

O primeiro é a tardanza en otorgar a Galiza o seu Estatuto autonómico. Se os gobernos da República non houberan impedido que se realizaran os trámites legais para que a nosa Terra poidera gozar, dende o cede, dos dereitos que se lle concederon a Cataluña, outro houbera sido o desenrolo dos sucesos na Hespaña.

Si Galiza tivera goberno propio cando estalou a insurrección do 36, non estaríamos agora sufrindo as angurias dun réxime de tortura e de inominia. Si en vez daqueles gobernadores galegos, que só obedecían ordens de Madrid, estiveran ao fronte dos nosos destiños as autoridades naturais, empuñadas do povo da nosa Patria, a guerra civil que ensanguentou o noso país e o resto da Península non houbera finado co trunfo dos falcosos.

Galiza, cos seus propios gobernantes, endexamáis serviría de viveiro de homes e de granciro para os traidores, nin de paso para as tropas de mouros e lexionarios que tomaron Asturias, nin os seus portos poderían ser utilizados para desembarcar as armas que os nazi-felxistas enviaban aos rebeldes, coa vista gorda do Comité de non Intervención. Ademais, co Ferrol no noso poder, non caerían nas máns dos insurreitos os barcos de guerra que había naquela base naval.

Calquera que reflexione imparcialmente poderá sacar as consecuencias axeitadas. Así, pois, non é ningunha eisaxeración afirmar que si Galiza houbera tido o seu Estatuto en tempo oportuno, o resultado da loita acaecida non sería a favor dos reacionarios. Con esto non queremos menospreciar aos demais povos de Hespaña, que tan valentemente loitaron pol-a liberdade, nin darlle á nosa Terra unha importancia desmedida; pero coídamos que o que nós decimos é como unha verdade que non precisa demostración.

O segundo punto refírese ao xeito de conseguir o Estatuto. Si esperamos a que unhas Cortes Constituintes nol-o concedan, volveremos a incurrir no mesmo erro de denantes. Nada de gracia, nada de limosna; a nosa vontade rexa debe impórse e adiantarse, como un feito consumado.

Cando chegue o intre da reestructuración da Hespaña, as distintas nacionalidades que a compoñen —Galiza, Euzcadi, Catauña e Castela— deben aprobar os seus respectivos Estatutos e paitar logo vontariamente a federación que constituía a República Federal Hespañola; non a República "federable", que morreu precisamente, por esqencer as leicións que deixou a República do século pasado.

A Federación, para que sexa duradeira e cordial, ten que vir de abaixo para riba; que as conveniencias e os azos de amizade sexan os únicos factores que influían, porque si hai de por meio unha imposición, si se coarta a liberdade dos povos para obriga'os á forza a formar parte dunha Nación, non se logrará máis que encender as paixóns e avivar os odios destrutores.

Vexamos o que sucedeu cando a Hespaña foi invadida por Napoleón. O Goberno Central entregouse ao invasor. O rei foise para Franza e o povo ficou abandonado á súa propia sorte. Estoncos produxose o movemento maravilloso que orixinou a recuperación nacional. Rexurdiron os antergos reinos da Península, e formáronse moitidume de xuntas rexionales, que mandaron embaixadores ao estranxeiro e paitaron unhas con outras hastra formaren a Xunta Central, que foi a que ao final asumiu o poder e terminou coa espulsión dos franceses.

De esta maneira, por libre vontade dos povos, débese formar a unión que dé orixen ao Estado Central, que se ocupe soamente de manter as boas relacións entre os distintos Estados que o compoñen e rexir os asuntos exteriores e os interiores de orden xeral, que eixen unha dirección homoxénea. Que todas as nacións da Península teñan os mesmos dereitos e sexan respetadas as súas características, e de este xeito formábase unha Hespaña grande, que recobrase o seu perdido esplendor e merecera o respecto dos povos libres do mundo, deixando aberta a porta para a entrada do Portugal, que estoncos podería, sin medo algún, integrar o gran Estado Ibérico ou Hispánico.

A celebración desta memorabel data tivo este ano en Bós Aires unha sinalada significación pol-a presenza do deputado galeguista e membro do Consello de Galiza, Ramón Suárez Picallo, que dende Chile chegou a esta cidade para tomar parte no grandeiro aito orgaizado no Teatro Arxentino. O seu varil e fermoso discurso encheu de satisfacción aos numerosos ouvintes, que o escoitaron con verdadeira ledicia. O vello loitador galeguista, que escomenzou nesta mesma capital a súa froitifera actuación política e de fondo senso galego, e que moitos relembren con agardimo e admiración, non defraudou as esperanzas dos que o coñecían nin dos que nunca habian podido escoitar as súas eloquentes verbas.

Homes como éste deben de ser postos sempre como eixemplo de patriotismo, honestidade e consecuencia. Elevado dende os máis humildes

esta cidade donde me eriei con moitos de vosoutros, n'esta manífica cidade, que lle quero dirixir un saúdo a ela e o seu povo manífico, esta ovación quente e fervorosa faciame moita falta. Pol-as terras do mundo adiante, coase que en soledade, sentin e frío moitas veces da falta de quen-tura de mans como as vosas; porque eu, por razóns que vosoutros sabedes, pode dicir como o noso poeta: "choveu por min rhoiva de sangue e traigo frío nos osos". (Aplausos).

XORNADA DE GORRIA

Celebramos hoxe unha xornada que é un fito histórico na nosa patria. Non é cousa de facer aquí un preimiar falando dos eternos aneiros autonomistas de Galiza, que nunca abandonou dende a traxedia de Mondolégua e do asesinato do Mariscal Parlo de Cela; pero quérome referir especialmente á última etapa da resurrección de estos aneiros xa no pasado século. Lembrémosnos que os deputados da Coruña nas Cortes de Cádiz eran federalistas. Lembrémosnos que o 1846, antes dos sucesos de Carral e dos seus mártires, xa Antolín Faraldo fixo votar un acordo en Betanzos para proclamar a independencia de Galiza. (Aplausos). E lembrémosnos tamén de que en aquel acontecemento de Carral os estudantes de Compostela divididos por Faraldo deron un manifesto decindo que no reino dos suevos e dos celtas tiña dereito a rexir os seus propios destiños. E lembrémosnos que despois de aqueles sucesos, os Precurosos, alampados de poesía e de emoción, abronciron o camiño a aqueles futuros autonomistas empapándose de espiritualidade, de arte e de beleza ao coxuro da nosa lingua, fio de ouro e de maravilla para dicir todos os nosos pensamentos. (Aplausos).

E despois, as Irmandades da Fala alá pol-os anos 17 e 18, como consecuencia da resurrección de velas nacionais oprimitas na Europa, como resultado da primeira guerra mundial. E máis tarde, durante a ditadura de Primo de Rivera, os nosos escritores, os nosos poetas, os nosos ensaístas, os nosos dramaturgos. Los nosos grandes investigadores do Seminario de Estudos Galegos, enroitaron todo o seu traballo para conquistar aquela vella ilusión. Pero foi no ano 31, ao proclamarse a República, cando todo aquel pensamento, un pouco esvazio e un pouco inorgánico, conquiriu un auténtico e verdadeiro sentido político que era o que lle facía falta hasta daquela. E n-aquel sentido político, e n-aquel sentido universal da nosa causa, vosoutros, meus vellos amigos de Bós Aires, estivedes representados pola miña humilde persoalidade e pol-a do Antón Alonso Ríos. (Aplausos).

Queríevos dicir isto porque eu, que me eriei entre vos, insisto sempre en este sentido. Sabía, intuía, mello' d'ito, canto tiña entoncos e canto había de ter despois de valer a Galiza emigrada, que oreou os ollos por to'los camiños do mundo, para facer nacer a nosa patria con un pensamento propio.

Despois, o Parlamento e a discusión das autonomías rexionales dentro da Constitución da República. Xa o decia eiqui o noso irmán de Catauña: regateos, riñas, reservas mentales, recorte de por eiqui e recorte de por alí. Pero para nosoutros, os galegos, había un feito fundamental. O noso movemento non naceu ao conxuro d'esta ou daquela entidade de cousas que pudesan concedérenos, según d'unha grande calidade de cousas espirituales; as cuales habian de ter desemboque na unidade de Galiza, suprimindo a súa ridícula división en provincias, obra do absolutismo dos Borbóns.

E por eso nós aprendemos moito d'aquelas discusións. Aprendemos a ser modestos, con sentido común. Para nosoutros a cuestión era començar. Nos tiñamos moita fe na nosa labou.

(Continúa na pág. 3)

DISCURSO DE R. SUAREZ PICALLO

(Ven da páxina 1)

ra, e sabíamos que o que non pudésemos conquistar nun día nin a unha sesión histórica de conquistar despois do noso exemplo, facendo de Galiza unha democracia perfecta. (Aplausos).

Discutíamse daquela máis de vinte anteproxectos de Estatuto e non faltaban os señores rexionalistas "sanos y bien entendidos" que nos falaban de autonomía administrativa. Que nos falaban de algo así como se o axenda de ser de Redondela; algo que quería dicir que administrásemos ben as nosas cousas. ¡Qué habíamos de administrar se no las levaban na súa maioría para outras terras e para outros sitios! Para nosotros era importante, aí, a autonomía administrativa, pero era moito máis importante na concepción de autodeterminación política; porque a ela temos dereito como nación que posee todas as condicións de tal, con un idioma ilustre e rico, con unha economía característica, con un paisaxe propio, e sobre de todo, por unha vontade de ser diferentes para ser existentes. (Aplausos).

CAMPANA AUTONOMICA

E iniciouse así a campaña pola autonomía de Galiza. Nunca na nosa Terra se estudou máis minuciosamente, con máis vontade e con máis sabiduría, e raíz, co cerne de todos os nosos problemas. De todas. Desde as serras de Carboeiro deica as rías baixas, pasando polo cabo d'Ortega e por todas as terras chamadas, a verba dos predicadores d-aquela obra logrou, efectivamente, arraigar e enraizar na parte máis viva do noso país. Arraigou nos nosos labregos, arraigou nos nosos mariñeiros e arraigou na máis fina intelectualidade de Galiza; artistas, pintores, poetas, músicos e escritores.

E comezouse o espallamento d-aquela labourea. E despúis veu o que veu. O ano 33 e o bienio negro; a nosa causa parecía apagada, asolagada por aquel momento tristeiro da vida da República. Pero estaba latente debaixo de todo aquilo e nós sabíamos que había de volver a poñerse en discusión a causa dos nosos grandes problemas.

¡E así foi! ¡E así foi! Despois das eleccións do 16 de febreiro de 1936, donde triunfaron as forzas populares, ás cales nós nos sumamos fervorosamente; aquel noso galeguismo e aquela nosa galeguidade foi bandeira d-aquelas eleccións. Cando falo de galeguismo, enténdase ben, non falo de un partido político ou cal perennezo, e que ten esa denominación. Falo do pan-galeguidade, falo de xerarquizar todos os valores humanos da nosa Patria, dende o anarquista Ricardo Mella, pasando por Pablo Iglesias (Aplausos) deica a ilustres sacerdotes como monseñor Lago González, poeta e arcebispo de Compostela, que escribía ademirabilmente en galego e que falaba de Galiza no mesmo senso que nós. Nós non queríamos limitar a nosa causa no sentido de encerrala dentro dos lindes d'un partido. Nosotros queríamos influir espiritualmente en todas as institucións que tiñan algo que ver na vida pública da nosa Terra, para que nos acompañaran na nosa grande labourea, para que participasen despois nos seus froitos, na súa estrutura e no seu enroamento.

E con eso conquerimos milagros como este: xentes que nunca falaran na nosa lingua, porque a consideraban particular, un pouco rústica e un pouco aldeán, falárona dentro da Universidade de Compostela; falárona no campo e na veiramar. ¡E había que ver! Eu lembrome d'un día nas montañas de Arzúa nun alto memorable, que cando empecei a falar galego, oía unha especie de exclamación n-aqueles aldeáns; decían: fala coma nós, mesmamente coma nós. (Aplausos).

ORGANIZACION DO PLEBISCITO

Conquerido aquilo, triunfantes as forzas populares da vida galega, organizouse a labourea do plebiscito; despois, como decía denantes, dunha campaña de divulgación do que quería ser o noso Estatuto; unha campaña á que se sumaron os técnicos do mar, os técnicos da terra, os labradores, os intelectuales, os profesores de Dereito, os profesores de hixiene rural, os técnicos de gandería; e a fin, todo canto necesitásemos nós para darlle ao Estatuto de Galiza algo máis que o sentido dun pequeno código xurídico, senón de outras causas de moito máis contido.

Aquela campaña contou, declarámono noble e isolamente, co apoio de todos os grupos políticos que ali triunfaron, de moitas organizacións obradeiras e inercias, de nós para a nosa dereita, xentes do sentido común, que aparte das súas ideas, amaban a Galiza, apoiábanos senón directa, máis ou menos indirectamente. E foi así como se puido chegar á realización do Plebiscito. N-aquela labourea, témolo de dicir, participaron xentes de todos os partidos, repartían papeles uns, pegábanos outros, poñíanos nas fenestras outros e no chidiro do carro, para que serviran de tribuna, que por certo era unha tribuna gloriosa. Para nosotros, como decía denantes, tiña esta grande significación o traballo que realizáramos, e aquel feito do plebiscito quedou reducido a unha soa sílaba afirmativa ¡SÍ! ¡SÍ! ¡SÍ! A sílaba fixoa un rapaz do Ferrol, de 16 anos, a cuio pai fusilaron, e foi un suceso extraordinario. Por vez primeira, ecéas, nós non dubidáramos, senón que afirmáramos; e toda Galiza foi un inmenso e xigantesco ¡SÍ! metido dentro dunhas furnas de cristal, como afirmación da vontade de ser existentes por ser diferentes, e participando con esta alta xerarquía na comunidade universal de todos os povos libres. (Aplausos).

OS NÓSOS ANCEIOS

Decía denantes que o Estatuto era algo máis que un código xurídico. Nós queríamos que fose unha grande empresa chea de fe e chea d-esperanza; unha empresa nova que nos dera alento para traballar tamén en cousas novas; unha empresa de tipo económico. Queríamos organizar racionalmente a nosa destrozada economía rural, comezando por combater o minifundio, que fai inútil unha grande cantidade da nosa terra. Eu non sei se sabedes, e perdónademe un detalle mínimo, que solo nos regos do medio e nos arredores que apartan as pequenas leiras de outras, pérdese unha cantidade fabulosa de terra no noso país, donde fai falta moita máis terra. Queríamos combater o minifundio e chegar a unha concentración parcelaria, creando a unidade rural económica, seguindo unha vella tradición galega, formando o lugar, que fose unha unidade de prado verde, de campos de pastoreo, de monte de leña, de monte de estreme e do monte de madeira, ademais das terras labrantías e de panlevar.

Queríamos acoplar de redor da nosa casa rural os elementos necesarios para facer unha vida digna e decorosa. Creíamos que desta maneira, acaso quedase moita xente sin o medio ferido ou o ferrado de terra que tiña, e para enxugar esta falta de terra, nós prociáramos crear unha industrialización rural dos nosos produtos lácteos, evitar que a tía Maripea fixese un queixo, a tía Petra outro e a tía Xuana outro diferente. Queríamos facer un tipo de produto que se vendera no mundo, con unha marca galega e para eso tiñamos un camino, que era o camino de crear a cooperativa con elementos de crédito.

Queríamos crear o banco rural onde o noso labrego depositara as súas cativas ganancias e fose o mesmo banco o que lle pagase as contribucións e todas as outras pagas e tivese ali unha especie de garantía, para saber canto tiña cada día. E queríamos levar a aldea paralelamente con esto; algo máis: unha idea que anduvo moitos anos na cachola do Alonso Ríos e na miña. Levar a célula de cultura, da nosa cultura, a aldea rural, para facerlle a vida aos nosos mozos máis limpa, máis pura e con maiores ilusións. Queríamos que a radio fose un instrumento maravilloso que lavase as conferencias da nosa universidade, que levase os pensamentos dos nosos institutos investigadores e ali, na escola rural, convertida nunha especie de ateneo, os homes da cultura do agro o albeite, o médico, o boticario, o sacerdote, se acaso sabía cumprir co seu deber; e dicir, todos cantos tiñan algo que dicir e facer para embellecer o espírito da nosa mocidade rural, que había de ter ali un axeitado e comenmente acomodo. Isto no aspecto económico.

E todo isto metido nun xeito de democracia directa, especial e pura, non nunha democracia feita de cánones feita de principios, xa que a democracia non é unha doutrina nin unha idea; é simplemente un xeito de vivir, de estar e de comportarse (aplausos).

E por eso reclamáramos facultades — i están no noso Estatuto — para crear unha nova forma política de baixo para arriba, dándolle personalidade

viva e deliberante á primeira célula da nosa poboación e da nosa vida civilizada: a parroquia rural, como heredeira da vella tribu celta. E por eso pasáramos da parroquia ao municipio, como reunión de parroquias. Os casteláns e as outras xentes que viven en povos agrupados nunca entenderon como o axuntamento de Carballo podía ter 29 parroquias e podía ter polo tanto 29 camposantos, un ao redor da cada parroquia, e por eso nosotros cando se falou desta cousa dos camposantos, defendemos a idea de vello camposanto con un alicepés, donde os nosos mortos siguen vivindo no espírito da comunidade aldeana.

Queríamos que cada aldea rural, cada parroquia, administrase a súa propia cuota de que tributase ao municipio, e o municipio fose xusto no re-

Parte do público que asistiu ao grandioso acto

partimento destes bens, para a fonte, para o camiño veciñal, para fermoscar o ruído, para todo canto significaba, como decía denantes, darlle á parroquia personalidade, transmitíndoa despois ao axuntamento e suprimíndoa a provincia.

Do axuntamento deica a Xunta de Galiza, con un parlamento deliberante. Os economistas de tres por catro, os tacaños que non tiñan outra cousa que opoñernos, decían que esa autonomía ía a ser carísima. Galiza mantiña un parlamento, nada menos que un parlamento. Galiza mantería unha Xunta con un presidente e uns centos conselleiros con xeito de ministros. Como se noutros tempos, e agora mesmo, Galiza non tivera que pagar catro parlamentos inútiles, que son as catro diputacións provinciais, que nunca fixeron, salvo a de Pontevedra, nada máis útil que cobrar a cédula personal e ser uns niños do peor caciquismo. (Aplausos).

Nós queríamos facer unha democracia, aproveitando todo o necesario que lle da a Galiza sustancia nacional. No mesmo que no orden económico. Nosotros estábamos no mundo e non éramos estraños ás ideas que se ventilaban no mundo. E cando se falaba de colectivismo, nós aprobáramo o colectivismo porque, inercu o dixo Federico Engels, foron os celtas os primeiros que o implantaron no mundo. Pero o noso colectivismo conservábase ao home a súa personalidade e a súa propiedade da terra. Este colectivismo ten en Galiza un camiño maravilloso, que é a cooperativa. A cooperativa que fixo de Dinamarca e de Bélxica países ricos, dignos de figurar no mundo pola súa economía ben decidida, de tipo cordial, donde non hay nin os mui ricos nin os infinitamente pobres. Unha democracia rural onde cada home traballe arriba da súa terra, a que ama como á súa muller, e nas postas do sol, ao escoitar a campana da aldea, vaia para a casa tranquilo e cordial, para ir un pouco despois a ver como vai facendo o gran, sacando o millo, escriba dunha terra súa e sabendo que ten asegurada máis ou menos a súa subsistencia decorosa. Todojo eso queríamos facer nosotros porque estábamos no mundo.

ESTATUTO DEMOCRATICO

No orden político o Estatuto galego prevé as institucións directas máis perfectas da democracia contemporánea. O sistema de iniciativa popular; quere-se dicir, cando un numero de cidadáns desexan que se faga unha lei determinada que lles interesa, faise un plebiscito e se conquiren un número suficiente de votos, un tanto por cento determinado, o Parlamento de Galiza tiña a obrigación de tratar esa iniciativa dándolle xerarquía. E cando o Parlamento de Galiza fise unha lei que a xente non quería, ti-

ñamos decidido o principio de referéndum; é dicir, se hai oposición, a lei vai a un referéndum popular para que a confirme. E tiñamos o sistema do "recall". O sistema do "recall" que se practica en Suíza e en algúns estados de Norteamérica. "Recall" que dito en galego un pouco vulgar quere dicir recuar, ao que non se puo ir para diante. Cando se elixe a un ministro, a un diputado ou a un ministro e non cumpre coas súas promesas e cos seus deberes, pódese retirar o mandato, mediante a iniciativa das mesmas xentes que o votaron. (Aplausos).

Ea coide que non podía ser máis perfecto este sistema de democracia que nós propoñíamos, no senso de ser radicalmente popular.

Confeso que esta empresa, esta

ra cubrilos con bandeiras galegas e con lendas sobre do Estatuto.

E nas vilas, nas aldeas, na Universidade i en todas partes, estes rapaces do traballo, da cultura, da escola e da Universidade, foron o noso máis grande e glorioso apoio. Porque era para eles todo isto. Algúns vellos moi xenerosos entenderon isto, e rompen, do vellas normas votaron o Estatuto de Galiza. Eu lembrome dun vello que había na miña aldea, que lle chamaban o tío Anxelino. Era un vello que navegara todos os mares do mundo, e tiña unha orella nun pendente de ouro, polo cual os rapaces tiñamos a idea de que algunha vez fora pirata. Nunca fora a votar. Tiña unha profunda repulsión a votar nada, nin para nada, i unha vez que lle preguntaron ¡pero, vostede con quen está? Eu estou co axuntamento, mal rúo o par. Pois ben; o día do Estatuto o tío Anxelino, que tiña os seus bós 74 anos, foi a votar o Estatuto, e cando lle preguntaron ¡pero, tío Anxelino, vai a votar? Sí, vou a votar; vou a votar porque mo mandou quen na miña casa é o único que ten razón en política; e meu neto máis novo. (Aplausos).

O tío Anxelino votou o Estatuto de Galiza; e como o tío Anxelino houvo escrito nos Anxelinos en toda Galiza, que foron a votar. NON para facer estado dan voto. SI para facer unha afirmación de vontade. E foi co sentido xeneroso de que estiveran mellor os que viñan que os que se iban; e por eso sendo dos que se iban que tiñan estar cos que viñan dimpois d'eles.

Como síntesis de todo este traballo ou evento no Relleno da Cruz, a noite de San Pedro, en tal día como hoxe, no 1936. Trinta mil persoas reunidas no bello xardín, ao conxuro de cánticos, ao conxuro de danzas, ao conxuro de verbas; verbas de mente nosa, verbas de alguén que morreu e que está no infinito; verbas de Luis Companys (aplausos); verbas do Presidente Aguirre; verbas de algún que morreu e para quen os aprausos vosos quero trocar en frores para mandar-las á súa tumba; verbas de quen lle dou a esta campaña, o lado do sentido técnico, o lado do fervor, hábito da súa santidad. Na sabedes a quen me refiro: ao noso Alfonso Casela (Aplausos).

A ESPRANZA DA AMERICA

¡Morreu aquilo? Non, meus amigos, aquilo non morreu, porque aquilo non pode morrer. Ecéas na Patria está adormecido, porque non pode estar desperto; pero eiquí estades vós, eiquí estades vós, a grande e inxente reserva de Galiza, para manter aquela causa; eiquí estades vós, co voso sentido político e democrático, eiquí estades vos no servizo da nosa cultura. Estades enroitados polo bon camiño. Estánse editando hoxe en Bós Aires libros escritos en galego, que non se poden publicar ali, donde a lingua ben amada e ben querida, está sendo perseguida, porque esas entes solen perseguir as cousas máis bellas e máis fermosas. Pero está aquí, entre-vosotros, esta fe i esta flama viva; esta fe máxica, falando en galego, escribindo en galego, e ás veces, hasta bla-femando en galego. (Aplausos).

N-aqueles intros tivédeses unha intervención decisiva, tivédeses unha intervención no capítulo principal desta labourea en col do Estatuto. Vosotros estivédeses modestamente representados; pero ali resonou a voso verba, e causou moita sensación. O que ali dixemos en nome dos emigrantes en América. Quebramos por primeira vez, ecéas, a idea de que o galego de América era aquel vello indiano que levaba un loro, un fonógrafo, unha leontina tremebunda, e que somentes se dedicaba a levantar capillas, e que esquecéselle o Galego e non adprendera o castelán, que é un xeito de non falar nada (Aplausos).

Cando aqueles coitadiños sentiron falar galego de problemas de dereito, sentiron falar galego de literatura, sentiron falar galego de ensaios, a todo isto dixeron: ¡Pero esta xente de América! ¡que é esta xente de América!

He de ahí a influencia que tivo América en toda esta campaña; unha influencia que coñecemos todos. Pois ben meus amigos; a síntesis da voso labourea, a síntesis do voso esforzo pola cultura e pol-a flama da fe, a síntesis de todo isto será que vosotros participaredes tamén, directamente, cando sea a hora de resucitar todo aquilo ali, e os froitos da pen-

(Continúa na pág. 4)

PRINCIPIOS DO GALEGUISMO

- 1 - Galiza, unidade cultural.
2 - Galiza, povo autónomo.
3 - Galiza, comunidade cooperativa.
4 - Galiza, célula de universalidade.

A NOSA TERRA (NUESTRA PATRIA)

Despotas insensatos, forzá, forzáde grillos. Pode oprimir o ferro. Un corpo enfraquecido; Mais as nobres idetas. E gloriosos instintos... Ees... non pode non, o duro ferro. Nin a morte extinguillos.

EDOARDO PONDAL

Año XXXVI - Núm. 490

Bós Aires, 16 de Xullo de 1954

Redacción - Administración: Rúa BELGRANO 2186

El Idioma Prohibido Por FRANCISCO LUIS BERNANDEZ

En "Criterio", prestigiosa revista católica que se edita neste país, o eminente escritor arxentino Francisco Luis Bernánde, publicou co título de "El Idioma Prohibido", un esgrivo e ben documentado alegato denunciando ante o mundo ao goberno falanxista hespañol de perseguir asañadamente ao ilustre e antergo idioma de Galiza.

Francisco Luis Bernánde, que é un dos máis autros valores intelectuais d'América, que ama afervoadamente á patria dos seus maores; que coñece íntimamente a lingua galega, na cal verteu brillantes e maduradas páxinas literarias, e polo seu apaixonado amor á liberdade da cultura, publicou o valente e acusador artigo que moito nos honramos de transcribir das prestixiosas páxinas de "Criterio".

Adi que coñeza medianamente a historia de la cultura hispánica puede ignorar lo mucho que ésta debe al noble y esforzado pueblo gallego. Desde su rincón del noroeste ibérico, allí donde las indómitas olas cantábricas hallan espacio a su furia en la inmensidad del Mar Tenebroso, los celtas peninsulares (hermanos de los que en Irlanda, en el país de Gales y en el Finisterre francés siguen representando a una de las razas más antiguas del mundo) contribuyeron decisivamente al desarrollo espiritual de la gran familia que España, Portugal y medio continente americano constituyen. Infinita sería la lista de nombres y de obras que respaldan semejante aserción. Reduciendo la copiosa nómina a sus términos fundamentales, podría recordarse, por ejemplo, que Paulo Osorio (uno de los padres de la historia universal) y el papa San Dámaso, epigrafista ilustre, fueron naturales de Galicia, que en el mismo solar vieron la luz hombres como Fray Benito Jerónimo Feljó y como Fray Martín Sarmiento, por no citar varones de la talla del médico y filósofo Francisco Sánchez, del cronista Sarmiento de Gamboa, del poeta Trillo y Figueroa, del humanista Fray Jerónimo Bermúdez y del genial escultor Mateo, artista este último que, siglos antes, legó al mundo esa pétreo maravilla conocida con el nombre de Pórtico de la Gloria, Cifra y flor de la catedral compostelana y de todo el arte español de su época. Pero, con ser grandes, no fueron estos altos seres los que encarnaron de modo culminante el genio de su país. Para descubrir los supremos representantes del alma galaica es preciso internarse por la densa y profunda floresta de los Cancioneros primitivos (el de la Vaticana, el de Ajudá, el de Colecei-Brancuti), donde voces como las de Martín Codax, Mendibío. Pero da Ponte, Bolsayro, Comes Charifo, Ayras Nunes y Lopes de Ulloa dieron fe con sus trovas de un sentimiento que ha de mirarse como el auspicioso amanecer de la lírica peninsular. En el dulce y recio idioma de Galicia llegaron hasta las épicas tierras de la España medieval la luz y el aroma de la mejor poesía de Provenza y de Italia, y en el recio y du'ce idioma de Galicia (considerado durante siglos como lengua consubstancial de la mayor maestría lírica) se extendieron a lo largo y a lo ancho de la Península penetraron en sus castillos y en sus alcázares, y, subiendo hasta los altos solios, hallaron en la augusta pluma que redactó las sagradas "Cántigas" alfo-sinas el instrumento de su más alta perfección. Centurias más tarde, el viejo lenguaje cobró nueva dignidad en las obras de una legión de creadores que Rosalía Castro, Eduardo Pondal y Manuel Curos Enriquez encabezaron de mo-

do memorable, y que, creciendo sin cesar hasta el presente, cuenta hoy con personalidades tan sólidas como la del poeta Ramón Cabanillas y la del ensayista Ramón Otero Pedrayo, firmes pilares de una fe galleguista cuyo más ardiente apóstol fué hasta hace muy pocos años el gran dibujante y escritor Alfonso R. Castelao.

Cuando se piensa en todo lo antedicho, y cuando se añade a los ilustres nombres precitados los no menos insignes de Concepción Arenal, Emilia Pardo Bazán, Nicomedes Pastor Díaz, Ramón del Valle Inclán, Julio Camba y tantos otros gallegos que en su lengua natal o en la de Castilla enriquecieron incalculablemente el acervo cultural de España, resulta verdaderamente inexplicable, de puro absurdo, que el gobierno del general Franco, es decir, de un hijo de Galicia persiga de manera tan implacable al pueblo de las cuatro provincias del noroeste hispánico en lo que él tiene de más espiritual, o sea en su idioma. Porque la triste realidad es que cada vez son mayores las trabas puestas por el régimen franquista al libre cultivo de la lengua de Rosalía, y que a la hora actual no se permite en el suelo galaico el uso de ella sino en escala estrictamente doméstica. Quiere esto decir que, si bien está más o menos tolerado el empleo del gallego hablado, hay obstáculos prácticamente insalvables para la franca difusión del gallego escrito. Disminuidas sus vías de acceso al libro (con ruinosas consecuencias para más de una meritoria empresa editorial) y cerrados casi en absoluto sus medios normales de llegar al periódico y a la revista, el gallego parece condenado nuevamente a convertirse en una lengua puramente oral. Y digo "nuevamente" porque no es la primera vez que el idioma de los Cancioneros antes mencionados se ve expuesto a sufrir tan injusta pena. Desde los albores del imperalismo fernandisabelino hasta poco antes del crepúsculo colonial de la España borbónica, la voz de Galicia vivió refugiada, efectivamente, en el corazón y en los labios del pueblo, para ser devuelta, hacia las 2 últimas décadas decimonónicas, a las plumas de quienes reanudaron brillantemente una tradición literaria interrumpida durante cuatrocientos años.

Por obra de un poder político que no se cansa de invocar el valor de la cultura de Occidente, uno de los idiomas más hermosos y más antiguos del extremo meridional de Europa sufre incomprensible persecución. Pero de muy poco valdrá ella, sin duda. Porque lo que ha resistido durante cuatro largos siglos el encono y la insensibilidad de la fuerza cesarista más pugnaz que la Península conoció, bien podrá sobreponerse ahora a la hipócrita saña de un régimen cuya subsistencia en el cuadro de las potencias occidentales no depende precisamente de la voluntad de quien le da nombre. Como todo lenguaje verdadero, el de Galicia es un ser vivo y palpante que, a la larga, ha de triunfar inequívocamente. Porque el pueblo (inexpugnable baluarte de toda tradición genuina) lo guarda amorosamente en lo más puro de su seno inmortal, para que allí aliente con su vigor de siempre hasta el día en que sea posible entregarlo de nuevo a quienes lo fijarán en obras dignas de continuar una línea literaria y artística que empezó hace casi un milenio. De todos modos, no está de más señalar aquí nuestro repudio a algo que constituye un agravio a cuantos integramos la familia cultural hispanoamericana, deudora en buena medida del grande y noble espíritu gallego.

(De "Criterio")

En Defensa do Noso Idioma

O CONSELLO DE GALIZA DIRIXE USE AO CONGRESO POLA LIBERDADE DA CULTURA

En Santiago de Chile estése a celebrar un Congreso Internacional pola Liberdade da Cultura ao cal concurriron numerosas representacións de total-as partes do mundo. O intre era doado pra facer unha enérxica acusación ao réxime ditatorial que sofre Hespaña pola persecución de que se ven facendo ouxeto ao idioma galego. E así que o Consello de Galiza acordou remesar a dito Congreso un cablegrama concebido nos termos seguintes:

Congreso Libertad Cultura.

Argentina 1022. Santiago (Chile)

"Consejo de Galicia, nombre pueblo gallego, denuncia ante ese Congreso sistemática persecución régimen falangista español al idioma gallego, prohibiendo conferencias en gallego, trabajos periodísticos en gallego y trabando desenvolvemento cultural gallego. Solicita ese Congreso expresar protesta ante UNESCO y ante el mundo".

A. ALONSO RIOS - Secretario.

Do son da zanfona

AÑO SANTO

Oxe, con motivo de ser ano santo moitos pelengrinos chegan a Sant Yago.

Van a vel-o Apóstolo coma no pasado, pra que lles perdone todos os pecados.

Fomes e mulleres, en grupos compaiños, enchén os camiños con rezos e cantos.

Veñen de moi lonxe, con fe i entusiasmo, de ledicia cheos, sin sentir cansancio.

De todol-os povos e todol-os rangos, desfilan ás veces cortexos estranos.

O máis sorprendente i en verdade raro, é o que a todos deixa de asombro pasmados.

Antre catro mouros, de albornos brancos, un coño camiña todo derrengado.

Coas orellas gachas e o fucino baixo, vai coma si fora pra o tallo levado.

E ás vegadas quéixase con taes alaios, pra que mesmo parecen berros de cristiano.

Un home moi longo, perilla e moi fraco levao dunha corda, ben asegurado.

E cando se deita no chan fatigado, aquel home seco túrralle do rabo.

—¡Ai, Asús María, porco condanado!— eiscraman as xentes, cuspiendo con asco.

—¿Onde irá ese demo?... ¡Si o partirá un raio!... ¿Qué ten que buscare tal bicho en Sant Yago?

—¡Si, nas mans caera do apóstolo santo, meu Deus, non quedara dél nin un anaco!

Por VERDUGUILLO

A COMISION INTERSOCIETARIA GALEGA HOMAXEOU A RAMON SUAREZ PICALLO

No Centro Betanzos, México 1660, a C. Intersocietaria Galega homaxeou a Ramón Suárez Picallo cunha cea asistindo numerosos público desexoso d'asagallar ao líder galeguista esilado na veciña república de Chile.

Aos postres, falou en nome da C.I.G. o señor Antón Suárez do Bazo referíndose ao homaxeado. Foi unha fermosa oración en lembranza da outinista xeira da República. Acarón das patrióticas labours do Plebiscito do Estatuto Galego e do glorioso Partido Galeguista, do cal Suárez Picallo foi dirutado no parlamento en representación de Betanzos.

A seguinte, falou o homaxeado agradecendo fondamente emocionado o homaxe pasando axiña a lembrar saudosos tempos vellos d'emigrado en Bós Aires, esta benquerida cidade na cal se fixo home. A súa actuación sindical e na Federación de Sociedades Galegas, de ordo na compañía de Antón Alonso Ríos sorriu pra Galiza como auténtico representante dos emigrados, a incorporarse ás trascendentes e patrióticas labours acarón do Plebiscito do Estatuto Galego.

Pasou logo o orador a referirse ao Consello de Galiza —do que é representante en Chile— que non é un pretende ser, un goberno gale-

go no esilio, porque para selo, fálle a condición esencial: a Terra. Mais ningún, afirmou, pode discutirle a este organismo patriótico e representativo no esilio a súa legalidade por canto está constituído por auténticos representantes do povo. No percorrer da magnífica peza oratoria ategada dun fondo senso emotivo e d'orientadores conceptos políticos, o orador foi premiado con alongados aprausos.

Discurso de S. Picallo

(Ven da páxina 3)

dición da laboura empece a florir enriba dos campos de Galiza. Eu non-o verti, meus queridos amigos; pero desexos de todo corazón que a vexades vosoutros. E cando nas horas de angustia, cando nas horas de desconsolo cando nas horas de desamparo e desesperanza corra un intre de penura a vosa fe pensada que esta fe e esta ilusión, ten todo canto debe ter pra ser inmortal: raíces na terra, anclas no mar i, estrelas no firmamento (Abiauso).

Se lo fai falta recurrir a textos i a verbas recurrede a estos dos ilustre bardo de Ponteceso, e alí atoparedes a refirmación da fe:

"Poderán as cadeas engullíloar os (peitos)

O Día de Galiza no Centro Ourenán

Organizado por este prestigioso Centro e a Irmande Galega, o día 31 do mes en curso, ás 21.30 horas, celebrárase no local da rúa Belgrano un alto en conmemoración da data gloriosa para a nosa Terra.

Na primeira parte, cantarásese o Hino Galego e a coral Terra Nosa fará ouvir cancións do seu ben nutrido repertorio.

A seguinte, o doutor Fiz Hernández, presidente da Irmande de Galega, pronunciará un discurso alusivo ao aito.

Na segunda parte, o aitivo entusiasta galleguista, Sr. Rodolfo Prada, fará a presentación dos orixinaes da continuación de "Sempre en Galiza", o libro inmortal de Castelao, orixinaes que serán editados polo Centro Ourenán, constituído así o segundo tomo do devandito libro.

Por último, a coral Terra Nosa, pechará o aito con algunhas máis das súas admirabeis cancións.

En col de rexos corpos gravitarán os ferros.

Pero as outas ideas los sagros (pensamentos)

Ningún pode contales, nin engalos, nin deus, mesmo". Dixon. (Graudos aplausos).

Cátedra de Idioma Galego

As autoridades do Centro Ourenán recibiron a visita de directivos da "Asociación e Protección al Emigrante Español", entidade que fora fundada polo doutor Avelino Gutiérrez. O ouxeto da visita foi o gallo de recadar das entidades da colectividade, axuda económica diante das dificultades porque atravesada dita institución pra poder continuar o seu labor, i é por elo que, propoñen que cada entidade se faga cargo de costear pola-a súa conta unha das Cátedras que alí se dictan de xeito gratuito pra o alumnado.

A C. Directiva do Centro Ourenán considerou posteriormente dita proposición e resolveu ofrecer aos dirixentes de dita Asociación unha cuota que permita a creación da Cátedra de Idioma Galego e o otorgamento dun ou máis premios anuais aos alumnos que máis se distinguen no curso. Dita Cátedra, como así mesmo os premios de referencia, levarían o nome do Centro Ourenán.

O curso terá que sere ditado por un profesor de recoñecida capacidade e os premios diciridos no xeito que o sería regramentada comenentamente. Enxerguemos que, coa creación desta Cátedra de IDIOMA GALEGO, en terras Arxén'inas se é que chega a concretarse, m'iante a aceptación do noso oñra pol-a devandita Asociación, haberemos contribuído dun xeito verdadeiramente eficaz ao milloramento cultural de moitas persoas que non poden empregar normalmente o idioma galego nos seus escritos, por descoñecimento gramatical e ortográfico do mesmo.

A NOSA TERRA felicita afervoadamente ás autoridades do Centro Ourenán, pola-a diña e patriótica actitude adoutada acarón da Asociación hespañola de referencia, actitude que fala moi outo deste benquerido Casal gallego, decote co pensamento na Patria Galega e nos seus ideais do seu povo.